

29. 5. 2014

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právnícké osoby jako potenciální pachatelé hospodářské kriminality

Již před více než dvěma lety nabyt účinnosti pro české prostředí do té doby nezvyklý zákon č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právníckých osob a řízení proti nim. Přestože je stále velmi brzo na vyslovení ortele, zda tento zákon je přínosem českému právnímu řádu či nikoli, nepochybně si zaslouží svoji pozornost.

V nedávné době byl zveřejněn Celosvětový průzkum společnosti PwC zabývající se hospodářskou kriminalitou, jehož součástí byla také zpráva o stavu hospodářské kriminality v České republice[1]. Výsledkem průzkumu bylo zjištění, že hospodářská kriminalita se ve světě kolem nás nachází v mnohem větší míře, než je všeobecně vnímáno a právě s hospodářskou kriminalitou je velmi úzce spjato téma trestní odpovědnosti právníckých osob.

Detailnějším průzkumem jednotlivých případů spáchaných v rámci fenoménu hospodářské kriminality nelze než dojít k závěru, že k jejímu páchání dochází velmi často činností právě právníckých osob, zejména prostřednictvím tzv. bílých límečků či „bílých koní“ stojící v popředí korporátní struktury. Často jsou jimi řádní občané, úspěšní v zaměstnání či podnikatelské činnosti, těšící se důvěře svého okolí, a když už jsou obviněni z trestné činnosti, tak se jejich okolí diví, protože by to do nich „nikdo neřekl“. Důsledkem hospodářské kriminality jsou nejen škody způsobené samotné obchodní společnosti, ale často také působí destruktivně na celé společenské povědomí poškozováním prostých občanů.

Po startovním roce 2012 začal být institut trestí odpovědnosti právníckých osob v roce 2013 mnohem častěji využíván (což je nepochybně dáno i jistou setrvačností trestního řízení). Jak vyplývá z policejních statistik za rok 2013, nejčastější trestné činy spáchané právníckými osobami jsou nepřilíš překvapivě:

- trestné činy zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby (§ 240 TZ) a trestné činy neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby (§ 241 TZ) - 42 případů;
- trestné činy podvodu (§ 209 TZ), pojistného podvodu (§ 210 TZ), úvěrového podvodu (§ 211 TZ) a datočního podvodu (§ 212 TZ) - 20 případů;
- úplatkářské trestné činy (§ 331 - 334 TZ) trestné činy legalizace výnosů z trestné činnosti (§ 216 a 217 TZ) - 17 případů; a
- 34 případů spáchaní jiného trestného činu než výše uvedených.

Naopak poměrně překvapivě se ve statistikách objevují pouze 4 trestné činy týkající se životního prostředí, u kterých se předpokládalo, že budou jedním z nejčastěji stíhaných trestných činů. Ze statistiky též vyplývají některé netypické kombinace spáchaných trestných činů, kromě obecně předpokladatelných trestných činů jako kráčení daně, to v roce 2013 bylo i několikrát vydírání nebo pletichy při veřejné soutěži a dražbě, které navíc byly řešeny v řízení proti mladistvému.

Pohledem na tato čísla je zřejmé, že značné množství trestných činů právnických osob je spácháno právě v rámci kategorie hospodářské kriminality. Nepochybně by bylo velmi zajímavou informací, pokud by zpráva PwC obsahovala také vyhodnocení, za jak velkou část hospodářské kriminality, byla nebo mohla být odpovědna vedle fyzického pachatele také samotná právnická osoba.

Spáchání zhruba poloviny hospodářské kriminality ohrožující obchodní společnosti je přisuzováno jejím zaměstnancům, resp. managementu. Trestní odpovědnost právnických osob je založena na principu tzv. „přičitatelnosti“. Právnická osoba je podle této konstrukce odpovědná za trestné činy spáchané fyzickou osobou, která je k ní v určitém (blízkém) poměru, pokud tak jednala jejím jménem, v jejím zájmu nebo v rámci její činnosti. Osobou jednající může být (i) statutární orgán společnosti, (ii) jiná osoba oprávněná jednat za společnost (tj. i prokurista, advokát či daňový poradce), (iii) osoba vykonávající řídicí nebo kontrolní činnost (např. dozorčí rada), (iv) osoba vykonávající rozhodující vliv na řízení společnosti (může se jednat i o osobu vně právnické osoby), anebo (v) zaměstnanec[2].

Trestné činy osob (i) – (iv) se právnické osobě přičítají automaticky a právnická osoba se nemůže zprostit odpovědnosti za trestní jednání těchto osob. U zaměstnance je zákon benevolentnější. Trestný čin zaměstnance může být právnické osobě přičten pouze, pokud ho zaměstnanec spáchal na podkladě rozhodnutí či pokynu orgánu právnické osoby nebo proto, že její orgány neprovedly taková opatření, která měly podle zákona provést a která lze po nich spravedlivě požadovat[3]. Vzhledem k tomu, jak významná část hospodářské kriminality je páchána vnitřními elementy společnosti (zaměstnanci a managementem) je tedy hrozba možnosti přičtení odpovědnosti z trestného činu přímo právnické osobě poměrně vysoká.

Každá právnická osoba tedy odpovídá za chování svých zaměstnanců, s výjimkou jejich excesivního chování, a proto by se vedení každé obchodní společnosti mělo zamyslet, zda má ve své společnosti správně nastavena pravidla pro výchovu zaměstnanců k eticky a hlavně právně správnému chování. Pouze tak může právnická osoba prokázat, že učinila veškeré možné kroky k odvrácení trestné činnosti zaměstnance a vyloučit tak svoji trestněprávní odpovědnost.

Odpovědnou z trestného činu tedy na jedné straně může být obchodní společnost objektivně páchající trestnou činností, např. prostřednictvím bílého koně, a na druhé straně také společnost, která vykonává zcela legální činnosti, ale pouze si nedokázala ohlídat své zaměstnance.

Cestou z potíží pro společnosti, které nehodlají být odpovědné za hospodářské trestné činy svých zaměstnanců, je tedy prostřednictvím zavedení dostatečných preventivních a detekčních opatření. A z hlediska zkušeností z praxe českých společností je nastavení mechanismů předcházení trestné činnosti svých zaměstnanců stále ještě v plenkách. Podobně jako samotné stíhání právnických osob, které by snad postupem doby mělo být schopno, došlápnou si na opravdové pachatele a nejenom na bílé koně stojící v popředí a naopak odhadnout, které společnosti jsou pouze oběťmi svých zaměstnanců a manažerů.

JUDr. Petr Kališ, Ph.D.,
advokát, partner

Mgr. Nikol Španvirtová,
advokátní koncipient

[CHSH Kališ & Partners s.r.o., advokátní kancelář](#)

Týn 639/1
110 00 Praha 1 - Staré Město

Tel.: +420 221 111 711
Fax: +420 221 111 725
e-mail: office@chsh.cz

-----
[1] Celosvětový průzkum hospodářské kriminality 2014 Hospodářská kriminalita a její „evoluce“ dostupný na [www](#), k dispozici >>> [zde](#).

[2] § 8 odst. 1 zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

[3] § 8 odst. 2 písm. b) zákona č. [418/2011](#) Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Podmíněné upuštění od trestního stíhání: racionální odklon u právnických osob](#)
- [Zkreslené vzpomínky v trestním řízení vedeném pro pohlavní zneužívání](#)
- [Přenositelnost důkazů z daňového do trestního řízení](#)
- [Praktický návod na úspěch žádosti o podmíněné propuštění od roku 2026](#)
- [Přijetí prohlášení viny a povinnost soudu vypořádat námitky poškozeného](#)
- [Podmínky pro uložení trestu vyhoštění cizince](#)
- [Zamyšlení nad systémem alternativních trestů: poznámky na pozadí mezinárodní vědecké konference „Rethinking Sentencing: Are We Getting Justice Right?“](#)
- [Správné určení počátku běhu lhůty pro podání stížnosti proti usnesení soudu, kterým se nařizuje výkon trestu odnětí svobody](#)
- [Rozšiřování státní moci při implementaci acquis EU: český fenomén gold-platingu na příkladu konfiskační směrnice](#)
- [Změna způsobu určování výše peněžité pomoci obětem: Řešení všech dosavadních problémů?](#)

- [Uplatnění adhezního nároku v trestním řízení a správním řízení](#)